

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р арх. Мария Давчева, Сектор Архитектура, ИИИЗк-БАН

Относно дисертационен труд на тема:

„Многофункционални интегрирани комплекси (МИК) в градовете през втората половина на XX век и началото на XXI век“

за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“ по научна специалност „Теория и история на архитектурата“, 5.7.

на **арх. Мила Иванова Никифорова**

задочен докторант в Сектор „Архитектура“, ИИИЗк, БАН

Научен Консултант: ст.н.с.д-р **арх. Пенчо Велев**

Настоящата рецензия е изготвена на основание заповед № 319-РД/03.07.2015 и на решение от заседание на Научното жури /протокол №1 от 10.07.2015/, назначено по процедура за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“ по научна специалност „Теория и история на архитектурата“, на арх. Мила Никифорова - задочен докторант към Сектор „Архитектура“ в ИИИЗк- БАН.

Дисертацията „Многофункционални интегрирани комплекси (МИК) в градовете през втората половина на XX век и началото на XXI век“ е първи опит за цялостно научно изследване в съвременната архитектурно-градоустройствена теория по конкретната проблематика. Темата е актуална и важна за своевременно изследване по няколко причини. Първата е възникването, възраждането и развитието на мултифункционални структури в съвременния град в началото на XXI в. Този процес е съпроводен с бърз растеж, изчерпване на терените в градския център и съответно повишаване на себестойността на архитектурния продукт и конфликтни точки между „старо и ново“. В България масовото строителство на жилищно - обслужващи сгради значително изпревари правилното и поэтапно планиране на населените

места, респективно на многофункционалните ядра. В същото време тези комплекси са рефлексия на очакванията и нуждите на съвременния ползвател, което предопределя тяхната значимост и сигурно присъствие в бъдещото развитие на града. Всичко това потвърждава актуалността и необходимостта от научно - приложни разработки като настоящата дисертация.

Дисертационният труд „Многофункционални интегрирани комплекси (МИК) в градовете през втората половина на XX век и началото на XXI век“ е с обем 127 страници, разпределен в увод, три глави, заключение, приложение (проучване, проектиране и изпълнение на МИК в България), библиография от 32 заглавия. По темата арх. Никифорова е публикувала 4 научни статии и е изнесла 2 доклада на национални конференции.

Още в самото начало дисертантката формулира понятието МИК и поставя времева рамка. Като основните параметри определящи един комплекс за многофункционален арх. Никифорова визира реализирането на поне две основни градски функции и неограничен брой - допълнителни в рамките на едно или повече общодостъпни вътрешни/външни пространства. Интегритетът е обусловен от взаимообвързаността и взаимобогащаването на няколко функции в схема 7 дни/24 часа жизненост на района и то в полза на значителна компактност. Комплексността от своя страна е необходимо да е подчинена на съгласувано проектиране, поетапна реализация и гъвкавост на планировката, позволяваща динамичност на структурното развитие на комплекса.

В първите две глави арх. Никифорова прави резюмирана ретроспекция на развитието на модерния и пост-модерния град в чужбина и България. Разгледани са различните случаи според състоянието и същността на терена, върху който се реализира МИК (върху разрушени райони, рехабилитация или регенерация, ново, незастрояван терен и т.нт.). Едновременно с историческото проследяване на развитието на МИК са направени паралели със съвременната градоустройствена теория и практика.

В трета глава подробно са разгледани основните характеристики, обуславящи МИК: ситуиране, функции, пространствена структура и архитектурен образ. Дисертантът си дава ясно сметка, че всеки МИК е уникален сам по себе, но успява да отбележи достатъчно голям набор от общи функции, което ѝ позволява да конкретизира основните (макар и не задължителни) градивни елементи на всеки такъв комплекс (търговия,

офиси, жилища, рекреация). В тази глава арх. Никифорова прави плавния преход от чужди към български примери.

Представянето на Комплекс „Царица Йоанна“ в София проследява всички фази, предшестващи строителството на един типичен МИК. С този реален пример (реализиран в определен етап към днешна дата) дисертантът прави своеобразна аprobация на своите заключения и хипотези, резултат от изследването на МИК и търсенето на устойчивите парадигми в неговата социално-икономическа и архитектурно - естетическа същност.

Целта, която дисертантът си поставя с настоящата разработка е изследване и разкриване на ролята на МИК в развитието и обновяването на града в исторически план и днес. От там се формулирани **задачите** на труда. Едната е разкриване на зависимостите и връзките на функционалните, пространствените и стилкови характеристики на МИК, като пряко отражение на социално - икономическите и строително - техническите условия в конкретния исторически отрязък. Другата задача има повече научно - приложен характер в търсенето на основните архитектурно - градоустройствени проблеми при проектирането на МИК и възможности за тяхното решаване в условията на постмодерните градове днес.

В **заключителната част** арх. Никифорова проследява двете насоки, в които се развива МИК, валидно и за България и за чужбина. Първата е паралелно развитие, което се проявява преди Втората световна война, в момент, в който България е под прякото въздействие на европейския модернизъм. Второто направление, в което се развива МИК е противоположното и то е отражение на социално - икономическите и политически промени у нас след ВСВ, които „връщат“ архитектурата назад към неокласицизма, примесен с национален романтизъм. И в двата случая арх. Никифорова е уверена в правотата на твърдението си, което лично аз напълно подкрепям и то е че МИК остава в историята като значима архитектура, олицетворяваща историческа принадлежност, културно наследство и репер в идентичността на градската среда.

Приемам и смятам за коректни посочените осем **научно - приложни приноса**. Бих поставила акцент върху иновативност (въвеждане на ново понятие и неговото изясняване), своевременност и актуалност, детерминиране на строго теоретичната рамка и прерастването на изследването в пълноценна научно - приложна разработка.

Всеки анализ в настоящия труд е подкрепен със зрели изводи и е видимо доброто боравене с изследователския инструментариум. Настоящият труд е богато илюстриран, което е важен фактор за едно архитектурно изследване. Показани са значими примери от света и от България. Особена ценност имат графичните материали направени на ръка. Адмирации заслужава факта, че са упоменати повечето автори на съответния пример. Тук бих отправила една бележка, която е незначителна, но смятам би подобрила оперативността на дисертационния труд, особено при бъдеща възможност за публикуване. Би било добре фигурите да имат номер, съответстващ на тяхната последователност и съответно опис (по възможност с информация от къде е съответната илюстрация).

Препоръчвам на арх. Никифорова да публикува настоящата дисертация, защото тя би представлявала интерес за студенти, преподаватели, изследователи и практикуващи архитекти, ангажирани в сферата на градското планиране и развитие. Надявам се задълбочеността в познанията, доказаните компетенции и проявен интерес към проблематиката да доведат до следващи изследвания по темата. Това би било не само логично продължение на дисертационния труд, а ще е повод да се разгърне проблематиката и в социо - културен аспект с архитектурно-естетическа конкретика.

Актуалността на разглежданата тема и навременността за нейното изследване, добрата структура, задълбочените познания по разглежданата проблематика и важните научно - приложни приноси на дисертационен труд „Многофункционални интегрирани комплекси (МИК) в градовете през втората половина на XX век и началото на XXI век“ ми дават основание **да предложи за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“** по научна специалност „Теория и история на архитектурата“ **арх. Мила Никифорова.**

Доц. д-р арх. Мария Давчева

09.09.2015/ София